

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 737

van **VERA JANS**

datum: 28 juli 2022

aan **HILDE CREVITS**

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

Suïcidepreventie - Vorming en opleiding

Suïcidepreventie is een taak van iedereen, al is dat geen evidente opdracht. Daarom engageren in Vlaanderen verschillende organisaties zich voor suïcidepreventie. Niet alleen bieden ze een platform waar personen met hun vragen terecht kunnen, zoals de Zelfmoordlijn 1813, maar bieden ze ook vormingen en opleidingen. Die worden telkens afgestemd op de noden en verwachtingen van de organisatie.

1. Hoeveel vormingen werden georganiseerd in 2021, 2020 en 2019 door de Zelfmoordlijn?
 - a) Welke vormingen worden het meest georganiseerd? Graag een volledige rangschikking van meest naar minst georganiseerd.
 - b) Is er een bijzondere evolutie in de vraag naar een specifiek soort opleiding?
 - c) Welke doelgroepen (bijvoorbeeld leeftijd en professionele achtergrond) nemen deel aan de vormingen?
 - d) Hoeveel budget van de gegeven overheidssteun is specifiek bestemd voor de organisatie van deze vormingen?
2. Hoeveel vormingen werden georganiseerd in 2021, in 2020 en in 2019 door Suïcidepreventiewerking van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG-SP)?
 - a) Welke vormingen worden het meest georganiseerd? Graag een volledige rangschikking van meest naar minst georganiseerd.
 - b) Is er een bijzondere evolutie in de vraag naar een specifiek soort opleiding?
 - c) Welke doelgroepen (bijvoorbeeld leeftijd en professionele achtergrond) nemen deel aan de vormingen?
 - d) Hoeveel budget van de gegeven overheidssteun is specifiek bestemd voor de organisatie van deze vormingen?
3. Hoe differentiëren de vormingen door de Zelfmoordlijn 1813 zich van het aanbod door de Suïcidepreventiewerking van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg, de vormingsdienst van het Centrum ter Preventie van Zelfdoding, de werkgroep Verder na Zelfdoding (VLESP) en de Zorg voor personen na een poging (deelwerking VLESP)?
4. Welke andere organisaties, al dan niet met steun van de overheid, buigen zich over het thema suïcide?

HILDE CREVITS

VICEMINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

ANTWOORD

op vraag nr. 737 van 28 juli 2022

van **VERA JANS**

Algemene opmerking:

Er is een onderscheid tussen het platform Zelfmoord1813.be en de specifieke Zelfmoordlijn 1813 die een dienst is van het Centrum ter Preventie van Zelfdoding.

Achter het online platform zelfmoord1813.be, waar iedereen alle relevante informatie omtrent de preventie van zelfdoding kan terugvinden, zitten verschillende organisaties: de partnerorganisatie voor de preventie van zelfdoding, namelijk het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie (VLESP), en de 2 organisaties met terreinwerking, namelijk het Centrum ter Preventie van Zelfdoding en de suïcidepreventiewerking van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg. De vormingen rond suïcidepreventie worden allemaal onder de noemer Zelfmoord1813.be aangeboden.

1. a. De vormingen worden aangeboden vanuit het Centrum ter Preventie van Zelfdoding, de organisatie die ook instaat voor de Zelfmoordlijn. Het merendeel van de vormingen wordt **op maat** georganiseerd: dit betekent dat een organisatie, bedrijf, vereniging, etc. een concrete vraag naar vorming stelt. Het Centrum ter Preventie van Zelfdoding formuleert in overleg met de verantwoordelijke een aanbod op maat van de organisatie.

Daarnaast zijn er de vormingen in **open aanbod**: hierbij organiseert het Centrum ter Preventie van Zelfdoding zelf een open vorming, waarop deelnemers kunnen inschrijven.

De vormingen gaan van korte webinars (1u en meer) tot meerdaagse trainingen (crisis)gespreksvoering.

Webinars worden aangeboden sinds 2020: onder invloed van de coronapandemie en de vele vragen rond hoe mensen met zelfmoordgedachten te ondersteunen, werd in 2020 voor het eerst met webinars gewerkt. Dit aanbod werd behouden, ook toen de beperkingen in het kader van de pandemie wegvielen, aangezien op deze manier een nieuwe groep mensen op heel laagdrempelige wijze bereikt kan worden.

Hieronder volgt een overzicht van het aantal vormingen in **open aanbod**: webinars, vormingen* en lezingen

	2019	2020	2021
Webinar algemeen publiek (online)	/	5	9
Webinar hulpverleners: telefonisch en online contact met suïcidale cliënten	/	5	4
Verdiepende webinar/vorming hulpverleners: telefonische en online contact met suïcidale cliënten - praktijk	1	2	4
Webinar bedrijven: suïcidepreventie op het werk	/	/	2

Webinar onthaalmedewerkers: handvatten voor suïcidepreventie voor medewerkers aan het onthaal	/	/	3
---	---	---	---

Hieronder volgt een overzicht van het aantal **vormingen op maat**

	2019	2020	2021
Lezingen algemeen publiek / webinar algemeen publiek	4	1	6
Hulp- en noodlijnen, online hulp	26	27	25
Suïcidepreventie binnen de werkcontext	15	10	28
Gastlessen hogescholen en universiteiten	10	9	10
Hulpverleners (focus op crisioverbrugging, online en telefonische gespreksvoering, sociale media)	18	28	10

Bovenop deze vormingen staat het Centrum ter Preventie van Zelfdoding ook in voor de vorming en training van de (kandidaat-)vrijwilligers voor de Zelfmoordlijn en de studenten die in het kader van hun opleiding het opleidingsonderdeel 'crisisgespreksvoering met suïcidale personen' volgen.

- b. Een aantal doelgroepen komen de voorbije jaren meer naar voor in de vormingen:
- Algemeen publiek: De voorbije jaren werd de aandacht voor de preventie van zelfdoding steeds groter. Deze toenemende interesse werd nog sterker onder invloed van de covid-19-crisis. De interesse voor de webinars voor het brede publiek is dan ook sterk gestegen.
 - Er komen meer vragen naar vorming rond telefonische en online contacten met mensen die suïcidaal zijn. Zeker in de volle covid-periode waren heel wat organisaties op zoek naar handvatten hoe van op afstand in gesprek te gaan met mensen die mogelijk aan zelfdoding denken.
 - Het Centrum ter Preventie van Zelfdoding zet meer en meer in op suïcidepreventie op de werkvloer en dat is zichtbaar in het aantal vormingsmomenten hieromtrent. Daarnaast ontstonden er een aantal samenwerkingen specifiek gericht op suïcidepreventie binnen de werkcontext.
- c. Het Centrum ter Preventie van Zelfdoding registreert enkel het aantal deelnemers aan de vormingen. Er worden geen cijfers bijgehouden over de leeftijd, gender en professionele achtergrond van de deelnemers.

Totale aantal deelnemers aan de vormingen:

2019	2020	2021
1.551 deelnemers (76 vormingen)	1.920 deelnemers (87 vormingen)	2.822 deelnemers (104 vormingsmomenten)

- d. Het Centrum ter Preventie van Zelfdoding heeft een aantal stafmedewerkers die instaan voor vorming. Deze medewerkers zijn zowel verantwoordelijk voor de vorming van de vrijwilligers van de Zelfmoordlijn (basisopleiding en permanente vorming) als voor de externe vormingen. De inkomsten die het Centrum ter Preventie van Zelfdoding genereert door het aanbieden van externe vormingen zijn noodzakelijk om deze personeelsleden mee te financieren.

Onderstaand overzicht geeft een schatting van het deel van de gegeven overheidssteun dat specifiek bestemd is voor de organisatie van vormingen:

	2019	2020	2021
Aantal VTE	0,9	1,3	1,4
Loonkost	51.522 euro	70.386 euro	80.241 euro
Inkomsten vormingen	41.888 euro	29.058 euro	42.891 euro
Schenken/sponsoring	/	20.000 euro	15.000 euro
Overheidssteun voor vormingen (Beheersovereenkomst)	9.534 euro	21.328 euro	22.350 euro

2. a. Door de suïcidepreventiewerking van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg (CGG-SP) worden zowel vormingen op maat als in open aanbod gerealiseerd. Een vorming **op maat** wordt georganiseerd op vraag van een organisatie, waarbij in overleg met de organisatie wordt bepaald welke vorm en accenten de vorming kan krijgen. De vormingen in **open aanbod** zijn toegankelijk voor deelnemers uit verschillende organisaties. Het open aanbod varieert van korte webinars (1u. en meer) tot meerdaagse trainingen. Webinars worden aangeboden sinds 2020 (onder invloed van de coronapandemie). Dit aanbod werd behouden, ook toen de beperkingen in het kader van de pandemie wegvielen, aangezien op deze manier een nieuwe groep mensen op heel laagdrempelige wijze bereikt kan worden.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van het aantal vormingen op vraag en het aantal vormingen in open aanbod:

	2019	2020	2021
Vormingen op vraag	348	214	302
Open aanbod	49	36	85
Totaal	397	252	387
Aantal intermediairs	7.219	4.723	6.168

Vormingen op maat

De meeste vormingen suïcidepreventie worden georganiseerd binnen de setting Zorg en Welzijn. Waar tot en met 2020 veel vormingen binnen ziekenhuizen gevraagd werden, zien we dat er nu vooral andere actoren binnen deze setting vormingen volgen (voornamelijk 1^e lijnsactoren). Op de tweede plaats komen de ziekenhuizen, op de derde plaats komen de vormingen binnen de CGG.

Een andere setting waar veel vormingen aan worden gegeven is de setting Onderwijs. Hierbij worden vooral studenten en medewerkers uit het Hoger Onderwijs gevormd.

Onderstaande tabel geeft de rangschikking van het aantal vormingen per (sub)setting:

	2019	2020	2021
	93	45	103
Setting Zorg en Welzijn - andere			
Setting Zorg en Welzijn - Ziekenhuizen	109	163	64
Setting Onderwijs	50	41	50
Setting Zorg en Welzijn - CGG	26	32	28

Setting Vrije Tijd (jeugdwerk)	21	12	27
Setting Andere (penitentiare instellingen, politie en brandweer, holebi,...)	46	19	16
Setting Lokale Besturen	4	7	5
Setting Werk	4	0	6
Setting Burger en Gezin	4	1	3
Totaal	357	320	302

Onderstaande tabel bevat een overzicht van het aantal vormen die in **open aanbod** worden aangeboden, volgens rangschikking van meest naar minst:

	2019	2020	2021
Meerdaagse vorming voor jongerenbegeleiders	15	11	15
Meerdaagse vorming voor volwassenbegeleiders	13	10	13
Vorming ouderen	6	4	8
Terugkomdagen vormen	/	4	8
Totaal	34	29	44

De andere vormen in het open aanbod komen minder frequent voor. Dit zijn onder andere: vorming onderwijs, huisartsen, zelfstandig psychologen, praten over zelfmoord, chronische suïcidaliteit.

- b. In de verschillende provincies is er een stijgende vraag naar vorming over chronische suïcidaliteit, suïcidaliteit bij specifieke doelgroepen (bijvoorbeeld mensen met autisme, met een mentale beperking, met middelenmisbruik...) en naar systematische vormingstrajecten (vooral binnen Algemene Ziekenhuizen, Psychiatrische Ziekenhuizen, Mobile Crisisteams, Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg en Beschut Wonen). Inzake chronische suïcidaliteit werd reeds een vormingspakket ontwikkeld. Om tegemoet te komen aan de vraag naar meer systematische vorming werd een train de trainer opleiding opgesteld. Op die manier kunnen meer mensen opgeleid worden om het thema suïcidaliteit in de eigen organisatie te borgen.

Qua setting merkt de suïcidepreventiewerking van de CGG een toenemende vraag vanuit de 1e lijnshulpverlening.

- c. Voor vormen minder dan een halve dag registreert CGG-SP enkel het totale aantal deelnemers. Er worden geen cijfers bijgehouden over leeftijd, gender en professionele achtergrond van de deelnemers.

	2019	2020	2021
Aantal intermediairs	7.219	4.723	6.168

Zoals uit de cijfers blijkt, was er duidelijk een impact van corona vanaf 2020. In dat jaar werden een groot aantal vormen geannuleerd omwille van de lockdown en de corona-maatregelen. Er werd in die periode een omschakeling gemaakt naar online vormen, maar dat nam tijd in beslag. Sinds 2021 is er terug een stijging van het aantal vormen.

- d. Een deel van het totaalbudget van de Centra voor Geestelijke Gezondheidszorg is voorzien voor suïcidepreventie. De CGG hebben hiervoor provinciale werkingen uitgebouwd en zetten hier 16,2 VTE op in.

De corebusiness van deze medewerkers is het geven van vorming en coaching, consult en advies. Zo werden er in 2021 387 vormingen gegeven en 6.168 intermediairs bereikt. Er werden 200 consulten, 61 coachingstrajecten gegeven en 186 overlegmomenten georganiseerd met externe partners in het kader van suïcidepreventievormingen en coaching.

3. De vormingen rond suïcidepreventie worden allemaal onder de noemer Zelfmoord1813.be aangeboden.

Tussen de organisaties die de vormingen geven, zijn er onderlinge afspraken, onder andere over de inhoud en wie welke vormingen aanbiedt, die geformaliseerd zijn in samenwerkingsovereenkomsten. Daarnaast vindt op geregelde basis overleg plaats tussen de aanbieders van de vormingen, dat wordt geleid door VLESP. Bij concrete vragen die meer aansluiten bij de expertise van een collega-organisatie wordt er doorverwezen.

De kern van de afspraken is dat elke organisatie vormingen aanbiedt die aansluiten bij de specifieke expertise van deze organisatie:

- Het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie organiseert vormingen om met de door haar ontwikkelde methodieken aan de slag te gaan. Zo worden er vormingen georganiseerd rond het toepassen van de behandelvorm 'Toekomstgerichte Training', de serious game 'Silver', trainingen rond het toepassen van de mediatorrichtlijnen, etc. Daarnaast organiseert de deelwerking voor nabestaanden (Werkgroep Verder na Zelfdoding) vormingen rond rouwen na zelfdoding.
 - De Suïcidepreventiewerking van de CGG richt zich met haar vorming op suïcidepreventie in het kader van detecteren, bespreekbaar stellen, toeleiden naar zorg en/of risico-inschatting, begeleiding en behandeling naargelang de doelgroep die zij bedienen. Daarnaast ondersteunen zij organisaties bij het opmaken van suïcidepreventieprotocollen.
 - Het Centrum ter Preventie van Zelfdoding richt zich met haar vorming op suïcidepreventie in het kader van eenmalige of korte contacten. De invalshoek van de vormingen is crisisinterventie, detecteren en bespreekbaar maken van zelfmoord, signalen herkennen, inschatten suïciderisico, telefonische en online hulpverlening, ondersteunen beschermende factoren, doorverwijzing en toeleiden naar de tweede lijn, ...
4. Naast het Vlaams Expertisecentrum Suïcidepreventie, erkend als partnerorganisatie voor de preventie van zelfdoding, en de 2 organisaties met terreinwerking, namelijk de suïcidepreventiewerking van de CGG en het Centrum ter Preventie van Zelfdoding, zijn er heel wat actoren die van dichterbij of van iets verder een rol spelen in de preventie van zelfdoding en de uitvoering van het Vlaams actieplan Suïcidepreventie. In het voorbereidend rapport van de gezondheidsconferentie suïcidepreventie van november 2021, staat een lijst van deelnemende organisaties aan de voorbereidende werkgroepen in het kader van het derde Vlaams actieplan Suïcidepreventie: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/2022-04/Voorbereidend%20rapport%20Gezondheidsconferentie%20Su%C3%AFcidepreventie%20-%202019%20november%202021.pdf>